JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI
NA TEKNOLOJIA

Cheti cha Ithibati

Na. 996

Jina la Chapisho: Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la III-VI

Mchapishaji: Taasisi ya Elimu Tanzania

Mwandishi: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

ISBN: 978-9987-09-795-1

Muhtasari huu umeidhinishwa na Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia tarehe 29 Juni 2023 kuwa Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la III-VI Tanzania Bara.

Dkt. Lyabwene M. Mtahabwa
Kamishna wa Elimu

MUHTASARI WA SOMO LA HISTORIA YA TANZANIA NA MAADILI

ELIMU YA MSINGI

DARASA LA III-VI

2023

© Taasisi ya Elimu Tanzania 2023

Toleo la Kwanza 2023

ISBN: 978-9987-09-795-1

Taasisi ya Elimu Tanzania
Eneo la Mikocheni
132 Barabara ya Ali Hassan Mwinyi
S.L.P 35094
14112 Dar es Salaam.

Simu: +255 735 041 168 / 735 041 170
Baruapepe: director.general@tie.go.tz
Tovuti: www.tie.go.tz

Muhtasari huu urejerelewe kama: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia. (2023). *Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la III-VI.* Taasisi ya Elimu Tanzania.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kunakili, kurudufu, kuchapisha, kutafsiri wala kutoa muhtasari huu kwa namna yoyote ile bila idhini ya maandishi kutoka Taasisi ya Elimu Tanzania.

Yaliyomo

Orodha ya Majedwali iv
Vifupisho v
Shukurani vi
1.0 Utangulizi 1
2.0 Malengo ya Elimu Tanzania 1
3.0 Malengo ya Elimu ya Msingi Darasa la III-VI 2
4.0 Umahiri wa Jumla Elimu ya Msingi Darasa la III-VI 3
5.0 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi 4
6.0 Majukumu ya Mwalimu, Mwanafunzi na Mzazi/Mlezi katika Ufundishaji na Ujifunzaji 5
6.1 Mwalimu 5
6.2 Mwanafunzi 6
6.3 Mzazi/Mlezi 6
7.0 Ufundishaji na Ujifunzaji 7
8.0 Zana/Vifaa vya Ufundishaji na Ujifunzaji 7
9.0 Upimaji katika Ufundishaji na Ujifunzaji 8
10 Idadi ya Vipindi 8
11 Maudhui ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Umahiri Husika 9
Bibliografia 43

Orodha ya Majedwali

Jedwali Na. 1: Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi 4
Jedwali Na. 2: Maudhui kwa Darasa la III 10
Jedwali Na. 3: Maudhui ya Darasa IV 21
Jedwali Na. 4: Maudhui ya Darasa la V 28
Jedwali Na. 5: Maudhui ya Darasa la VI 34

Vifupisho

LAT	Lugha ya Alama ya Tanzania
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TET	Taasisi ya Elimu Tanzania

Shukurani

Maandalizi ya muhtasari wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la III-VI yamehusisha wataalamu mbalimbali kutoka taasisi za serikali na zisizo za serikali. Taasisi ya Elimu Tanzania (TET) inatambua na kuthamini michango ya washiriki wote waliofanikisha uandaaji wa muhtasari huu. Aidha, TET inatoa shukurani za pekee kwa wakuza mitaala wa TET, wahadhiri, wakufunzi, wathibiti ubora wa shule, walimu pamoja na wataalamu kutoka asasi za kiraia. Vilevile, TET inaishukuru Kamati ya Kitaifa ya Wataalamu ya Kusimamia Kazi ya Maboresho ya Mitaala ya Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari na Ualimu iliyoteuliwa na Waziri wa Elimu, Sayansi na Teknolojia. Kamati hii ilifanya kazi kwa weledi na kuhakikisha kuwa maudhui ya muhtasari huu yanalenga kuwa na wahitimu wenye maarifa, ujuzi na stadi zitakazowawezesha kujiajiri, kuajiriwa na kumudu maisha yao ya kila siku, ambalo ndilo lengo kuu la uboreshaji wa Mitaala ya Mwaka 2023.

Mwisho, TET inatoa shukurani za pekee kwa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa kuwezesha uandaaji na usambazaji wa muhtasari huu.

Dkt. Aneth A. Komba
Mkurugenzi Mkuu

Taasisi ya Elimu Tanzania

1.0 Utangulizi

Somo la Historia ya Tanzania na Maadili ni la lazima katika ngazi ya Elimu ya Msingi Darasa la III-VI. Somo hili litafundishwa kwa Kiswahili ili kujenga na kuendeleza mila, desturi na utamaduni wa Mtanzania. Lengo la kufundisha somo hili ni kumjenga Mtanzania kuwa mzalendo na muwajibikaji anayefahamu historia, desturi, mila na maadili ya Tanzania. Pia, linalenga kumwezesha mwanafunzi kujenga maadili, kukuza Utaifa na uzalendo pamoja na kulinda rasilimali za nchi na za Taifa. Hivyo, kumwezesha mwanafunzi kuishi kwa kufuata misingi ya kuthamini kazi, uwajibikaji, utu, uadilifu, umoja, uzalendo, upendo na kuthamini rasilimali za Taifa.

Muhtasari huu umeandaliwa kwa lengo la kumwongoza mwalimu katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la I–VI, Tanzania Bara. Aidha, muhtasari utamwezesha mwalimu kupanga shughuli za ufundishaji na ujifunzaji kwa kumjengea mwanafunzi stadi za udadisi, ubunifu, ushirikiano, mawasiliano na utatuzi wa changamoto. Muhtasari huu umetafsiri Mtaala wa Elimu ya Msingi wa Mwaka 2023 ambao msingi wake mkuu umejikita kupata wahitimu wenye maarifa, ujuzi na stadi zitakazowawezesha kujiajiri, kuajiriwa na kumudu maisha yao ya kila siku katika mazingira yake.

2.0 Malengo ya Elimu Tanzania

Malengo ya Elimu Tanzania ni kumwezesha kila Mtanzania:

(a) Kukuza na kuboresha haiba yake ili aweze kujithamini na kujiamini;

(b) Kuheshimu utamaduni, mila na desturi za Tanzania, tofauti za kitamaduni, utu, haki za binadamu, mitazamo na matendo jumuishi;

(c) Kukuza maarifa na kutumia sayansi na teknolojia, ubunifu, fikra tunduizi, uvumbuzi, ushirikiano, mawasiliano na mtazamo chanya katika maendeleo yake binafsi, maendeleo endelevu ya Taifa na dunia kwa ujumla;

(d) Kuelewa na kulinda Tunu za Taifa ikiwa ni pamoja na utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji na lugha ya Taifa;

(e) Kujenga stadi za maisha na stadi za kazi ili kuongeza ufanisi katika maisha ya kila siku;

(f) Kukuza tabia ya kupenda na kuheshimu kazi ili kuongeza tija na ufanisi katika uzalishaji na utoaji wa huduma;

(g) Kutambua na kuzingatia masuala mtambuka ambayo ni pamoja na afya na ustawi wa watu (jamii), usawa wa kijinsia, usimamizi na utunzaji endelevu wa mazingira; na

(h) Kukuza ushirikiano wa kitaifa na kimataifa, amani na haki kwa kuzingatia Katiba ya nchi na mikataba ya kimataifa.

3.0 Malengo ya Elimu ya Msingi Darasa la III-VI

Malengo ya Elimu ya Msingi Darasa la III-VI ni kumwezesha mwanafunzi:

(a) Kukuza stadi za kusoma, kuandika, kuhesabu na kuwasiliana kwa lugha fasaha, Lugha ya Alama ya Tanzania (LAT) na lugha mguso;

(b) Kufahamu, kutumia na kuthamini lugha ya Kiswahili na Kiingereza. Aidha, mwanafunzi ahamasishwe kumudu angalau lugha nyingine moja ya kigeni kulingana na hali halisi ya shule yake;

(c) Kuthamini na kudumisha utamaduni wa Mtanzania, umoja wa kitaifa na kutambua tamaduni nyingine;

(d) Kukuza maarifa, uwezo wa kudadisi, kufikiri kiyakinifu, kubuni na kutatua matatizo;

(e) Kukuza maadili, uadilifu, na kuheshimu tofauti za imani;

(f) Kubaini na kukuza vipaji, vipawa, stadi za kazi, michezo na sanaa;

(g) Kukuza tabia ya kuthamini na kupenda kufanya kazi;

(h) Kutambua na kutumia sayansi na teknolojia katika kujifunza na katika maisha ya kila siku;

(i) Kukuza maarifa, ujuzi na mwelekeo wa kutunza mazingira, kuheshimu usawa wa kijinsia na masuala mengine mtambuka; na

(j) Kukuza uwezo wa kuchangamana katika mazingira jumuishi.

4.0 Umahiri wa Jumla Elimu ya Msingi Darasa la III-VI

Umahiri wa jumla utakaojengwa na mwanafunzi wa Darasa la III-VI ni:

(a) Kutumia stadi za kusoma, kuandika, kuhesabu na kuwasiliana kwa lugha fasaha, Lugha ya Alama ya Tanzania (LAT) na lugha mguso;

(b) Kutumia na kuithamini lugha ya Kiswahili, Kiingereza, na angalau lugha nyingine moja ya kigeni;

(c) Kuonesha, kuthamini na kuheshimu utamaduni wa Mtanzania, umoja wa kitaifa na kutambua tamaduni nyingine;

(d) Kudadisi, kufikiri kiyakinifu, kubuni na kutatua matatizo;

(e) Kuonesha uadilifu na kuheshimu tofauti za imani;

(f) Kutumia vipaji, vipawa, stadi za kazi, michezo na sanaa katika miktadha mbalimbali;

(g) Kuthamini na kupenda kufanya kazi;

(h) Kutumia sayansi na teknolojia katika kujifunza na maisha ya kila siku;

(i) Kutunza mazingira, kuheshimu usawa wa kijinsia na masuala mengine mtambuka; na

(j) Kuchangamana katika mazingira jumuishi.

5.0 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi

Muhtasari wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi kwa Darasa la III-VI una umahiri mkuu na umahiri mahususi kama inavyooneshwa katika jedwali namba 1.

Jedwali Na 1: *Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi*

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
1.0 Kulinda historia ya Tanzania, urithi na maadili ya Taifa	1.1 Kumudu dhana ya historia ya Tanzania urithi na maadili 1.2 Kumudu maarifa ya jamii inayomzunguka 1.3 Kutumia maarifa na ujuzi wa jamii inayomzunguka kusimulia asili, urithi na maadili ya jamii husika 1.4 Kutathmini ushirikiano baina ya jamii za Kitanzania katika kujenga uhusiano wa kijamii na kiuchumi
2.0 Kumudu historia ya Tanzania na Maadili kabla ya ukoloni	2.1 Kuelezea mifumo mbalimbali ya utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni 2.2 Kueleza maendeleo ya jamii za Kitanzania na maadili yake kabla ya ukoloni.
3.0 Kumudu historia ya Tanzania na maadili wakati wa ukoloni 1890-1960	3.1 Kuelezea historia ya Tanzania na urithi wakati wa ukoloni 3.2 Kulinganisha mabadiliko na mwendelezo wa maadili kabla na wakati wa ukoloni 3.3 Kuelezea jitihada za kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni yaliyoletwa wakati wa ukoloni
4.0 Kumudu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966	4.1 Kumudu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili mara baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966 4.2 Kuelezea mchango wa Tunu na Alama za Taifa katika kujenga umoja wa kitaifa na uzalendo 4.3 Kutumia Alama za Taifa kama utambulisho wa Tanzania
5.0 Kutathmini ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa Azimio la Arusha 1967-1985	5.1 Kuelezea misingi na maadili ya Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea 5.2 Kuelezea mchango wa Tanzania katika mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji
6.0 Kutathmini historia ya Tanzania na maadili wakati wa uliberali 1986 hadi sasa	6.1 Kufafanua dhana ya ulibelali kwa kuhusianisha na maadili ya Kitanzania 6.2 Kutumia maarifa na ujuzi wa historia ya Tanzania na maadili kufanya uamuzi sahihi katika nyakati za uliberali
7.0 Kumudu Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	7.1 Kufafanua dhana ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania 7.2 Kuelezea utekelezaji wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika jamii

6.0 Majukumu ya Mwalimu, Mwanafunzi na Mzazi/Mlezi katika Ufundishaji na Ujifunzaji

Ufundishaji na ujifunzaji unategemea ushirikiano baina ya mwalimu, mwanafunzi na mzazi/mlezi. Majukumu yao ni kama yafuatayo.

6.1 Mwalimu

Mwalimu anatarajiwa:

(a) Kumwezesha mwanafunzi kujifunza na kupata umahiri uliokusudiwa katika somo la Historia ya Tanzania na Maadili;

(b) Kutumia mbinu za kufundishia na kujifunzia kwa kuzingatia umri, mahitaji anuai, na uwezo wa mwanafunzi ili kumwezesha:

(i) Kujenga umahiri unohitajika katika Karne ya 21; na

(ii) Kushiriki ipasavyo katika tendo zima la ujifunzaji.

(c) Kutumia mbinu shirikishi zinazomfanya mwanafunzi kuwa kitovu cha ujifunzaji zikiwemo zile zitakazomwezesha mwanafunzi kufikiri, kutafakari na kutafuta maarifa kutoka katika vyanzo mbalimbali;

(d) Kuandaa darasa salama lenye mazingira rafiki ya kufundishia na kujifunzia;

(e) Kutengeneza au kufaragua zana za kufundishia na kujifunzia;

(f) Kufanya upimaji endelevu mara kwa mara kwa kutumia zana na mbinu za upimaji na tathmini zinazopima nadharia na vitendo;

(g) Kuhakikisha kuwa ufundishaji na ujifunzaji unafanyika kwa haki na usawa kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;

(h) Kumlinda mwanafunzi awapo shuleni.;

(i) Kufuatilia maendeleo ya mwanafunzi ya kila siku;

(j) Kubaini mahitaji ya mwanafunzi na kutoa afua stahiki;

(k) Kushirikisha wazazi/walezi na jamii katika hatua mbalimbali za ujifunzaji wa mwanafunzi; na

(l) Kuchopeka masuala mtambuka na Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) katika ufundishaji na ujifunzaji.

6.2 Mwanafunzi

Mwanafunzi anatarajiwa:

(a) Kuwa mtendaji mkuu katika mchakato wote wa ujifunzaji;

(b) Kushiriki katika shughuli mbalimbali za ujifunzaji ndani na nje ya darasa ili kupata umahiri unaokusudiwa;

(c) Kushirikiana na wenzake pamoja na mwalimu katika mchakato wa ujifunzaji; na

(d) Kushiriki katika kutafuta maarifa kutoka katika vyanzo mbalimbali ikiwemo vitabu vya kiada, ziada na machapisho mengine kutoka katika maktaba mtandao.

6.3 Mzazi/Mlezi

Mzazi/ Mlezi anatarajiwa:

(a) Kusimamia na kufuatilia maendeleo ya mtoto katika ujifunzaji;

(b) Kumsimamia mtoto kutekeleza kazi zake za kitaaluma pale inapowezekana;

(c) Kuhakikisha kuwa mazingira ya nyumbani ni rafiki na salama yanayowezesha ujifunzaji;

(d) Kufuatilia mwenendo wa tabia ya mtoto;

(e) Kumpatia mtoto vifaa vinavyohitajika katika ujifunzaji;

(f) Kuhakikisha mtoto anapata mahitaji muhimu; na

(g) Kumfundisha mtoto juu ya umuhimu na thamani ya elimu pamoja na kumhimiza kujifunza kwa bidii.

7.0 Ufundishaji na Ujifunzaji

Ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi ulenge kutumia mbinu zitakazomfanya mwanafunzi kuwa kitovu cha ujifunzaji na mwalimu kuwa mwezeshaji. Mwalimu atumie mbinu zitakazomshirikisha mwanafunzi katika tendo zima la ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia umri, mahitaji anuai na uwezo wa mwanafunzi. Pia, mbinu hizo zimwezeshe mwanafunzi kufikiri, kutafsiri, kutafuta maarifa, kujadili na kutumia maudhui ya somo Historia ya Tanzania na Maadili. Matumizi ya TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji yanasisitizwa kuwezesha wanafunzi kupata na kutumia taarifa mbalimbali katika ujifunzaji wao.

Baadhi ya mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa kutumika ni ziara za kimasomo, midahalo/klabu za masomo, tafiti ndogo, majadiliano, kisamafunzo, igizodhima, kazi za vitendo na kazi nyingine kama hizo kulingana na muktadha ili kufanikisha ujifunzaji. Pia, mwalimu atumie vyanzo na nyaraka za kihistoria kuwezesha ufundishaji na ufundishaji wa somo hili. Aidha mnwalimu anahimizwa kutumia njia nyingine kama hizo kulingana na muktadha ili kufanikisha ujenzi wa umahiri uliokusudiwa.

8.0 Zana za Ufundishaji na Ujifunzaji

Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinapaswa kuwa shirikishi na zinazokidhi mahitaji, umri, na uwezo wa mwanafunzi. Mwalimu anapaswa kuhakikisha mwanafunzi anapata nafasi ya ama kuona, kuhisi, kusikia na kushika zana wakati wa ufundishaji na ujifunzaji. Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinapaswa zimsaidie mwanafunzi kuelewa kile kinachofundishwa. Aidha, mwalimu anashauriwa kutumia zana zinazopatikana katika mazingira yanayomzunguka, pamoja na vitabu vya kiada,

ziada na vifaa vingine vya ufundishaji na ujifunzaji vilivyopata ithibati ya Taasisi ya Elimu Tanzania (TET). Baadhi ya zana zitakazotumika kuwezesha ufundishaji na ujifunzaji zimependekezwa katika jedwali la maudhui katika safu ya zana.

9.0 Upimaji katika Ufundishaji na Ujifunzaji

Upimaji ni muhimu katika mchakato wa ujifunzaji na ufundishaji ili kuwezesha ujenzi wa umahiri unaokusudiwa. Upimaji wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili utajumuisha upimaji endelevu na upimaji tamati. Upimaji endelevu utazingatia vigezo vilivyoainishwa katika kila shughuli ya ujifunzaji na utamwezesha mwalimu kubaini uwezo na uhitaji wa mwanafunzi katika ujifunzaji. Vilevile, utalenga kupima mabadiliko katika maarifa, stadi na mwelekeo wa kutenda, kuthamini, kusimulia na kutumia stadi anazojifunza mwanafunzi katika mazingira yanayomzunguka. Aidha, mwalimu atatumia taarifa za upimaji kuboresha ufundishaji na kuwezesha wanafunzi kufikia lengo la ujifunzaji. Zana za upimaji zinazoweza kutumika wakati wa ufundishaji na ujifunzaji ni bunguabongo, orodha hakiki, mazoezi ya darasani, majaribio, majaribio kwa vitendo, dodoso, maswali ya ana kwa ana, mazoezi, kazi kwa vitendo (kazi binafsi na kazi za vikundi), kazimradi na mkoba wa kazi na zana nyingine kama hizo.

Upimaji tamati utahusisha mitihani ya wiki, mwezi, muhula na mtihani wa mwisho wa mwaka ambayo itatumika kupima maendeleo ya ujifunzaji wa mwanafunzi. Taarifa za upimaji huu pamoja na kutumika kutathimini maendeleo ya mwanafunzi, zitatumika kutoa mrejesho wa kuwezesha ufundishaji na ujifunzaji. Aidha, kutakuwa na upimaji wa kitaifa wa Darasa la Sita ambao utachangia alama 7.5 katika mtihani wa Kidato cha Nne.

10.0 Idadi ya Vipindi

Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi unatoa makadirio ya muda utakaotumika katika ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia uzito wa umahiri mahususi na shughuli za kutendwa na mwanafunzi. Makadirio haya ya muda yamewekwa kwa mfumo wa vipindi ambapo kila kipindi ni dakika 40. Idadi ya vipindi kwa somo hili ni vipindi vitano (5) kwa wiki kwa Darasa la Tatu hadi la Sita.

11.0 Maudhui ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Umahiri Husika

Muhtasari wa Somo la Historia ya Tanzania na Maadili Elimu ya Msingi umebeba maudhui ambayo yamepangiliwa katika vipengele sita ambavyo ni; umahiri mkuu, umahiri mahususi, shughuli za ujifunzaji, mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa, vigezo vya upimaji, vifaa/zana za ufundishaji na ujifunzaji vinazopendekezwa pamoja na idadi ya vipindi kama Jedwali na. 2, 3, 4 na 5 linavyoonesha.

Darasa la III

Jedwali Na 2: *Maudhui kwa Darasa la III*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
1.0 Kulinda Historia ya Tanzania, urithi na maadili ya Taifa	1.1 Kumudu dhana ya Historia ya Tanzania, urithi na maadili	(a) Kueleza dhana ya Historia ya Tanzania, urithi na maadili (maana, umuhimu)	**Bunguabongo:** Wanafunzi kubunguabongo maana ya historia ya Tanzania, urithi na maadili **Changanyakete:** Wanafunzi katika vikundi wajadiliane kuhusu umuhimu wa historia ya Tanzania, urithi na maadili kisha washirikishe vikundi vingine ili kuboresha kazi zao **Kutumia TEHAMA:** Wezeshe wanafunzi kujadili na kubaini dhana ya Historia ya Tanzania, urithi na maadili katika makala za filamu	Dhana ya Historia ya Tanzania, urithi na maadili imeelezwa	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Picha zinazoonesha historia ya Tanzania maadili na urithi - Filamu zinazoonesha vitendo vya kimaadili	10
		(b) Kubaini vitendo vya kimaadili na umuhimu wake	**Kisamafunzo:** Wanafunzi wajadili kisamafunzo chenye matukio ya kimaadili ili kujifunza vitendo vya maadili na umuhimu wake	Vitendo vya kimaadili na umuhimu wake vimebainishwa	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Igizodhima: Ongoza wanafunzi kuonesha matendo ya maadili **Kutumia TEHAMA:** Wezesha wanafunzi kujadili na kubaini vitendo vya kimaadili na umuhimu wake katika makala ya filamu		- Michoro/picha/ picha mguso zinazoonesha vitendo vya kimaadili - Filamu zinazoonesha vitendo vya kimaadili	
	1.2 Kumudu maarifa ya jamii inayomzunguka	(a) Kubaini wajibu na haki zake katika familia na shuleni	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi kuchunguza na kuandika kuhusu wajibu na haki zao katika familia na shuleni **Changanyakete:** Wanafunzi katika vikundi wajadiliane kuhusu haki na wajibu wao katika familia na shuleni kisha washirikishe vikundi vingine kuboresha	Amebainisha wajibu na haki zake katika familia na shuleni	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Chati yenye kuonesha wajibu wa mtoto katika shule na familia	50
		(b) Kuonesha matendo ya kuheshimu wengine, kutii sheria,	**Igizo dhima:** Wanafunzi waigize matendo ya heshima, kutii sheria, kujali na kushirikiana	Matendo ya kuheshimu wengine, kutii sheria, kujithamini,	- Matini yenye sheria za shule	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		kujithamini, kujali na kushirikiana na watu wengine nyumbani na shuleni	**Maswali na Majibu:** Tumia maswali kuongoza wanafunzi kubaini matendo ya heshima, kutii sheria, kujali na kushirikiana **Majadiliano:** Ongoza majadiliano kuwezeshwa wanafunzi kubaini matendo ya heshima, kutii sheria, kujali na kushirikiana	kujali na kushirikiana na watu wengine nyumbani na shuleni yameoneshwa	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Picha zenye kuonesha matendo ya kuheshimu, kuheshimiana na kushirikiana	
		(c) Kueleza maarifa na ujuzi wa asili wa jamii inayomzunguka (katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa na dini)	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi wachunguze na kuandika taarifa zinazohusu maarifa na ujuzi wa asili wa jamii katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa na dini **Matembezi ya galari:** Wanafunzi wapitie kazi za vikundi vingine ili kujadili na kueleza	Maarifa na ujuzi wa asili wa jamii inayomzunguka katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa na dini yameelezwa	- Mazao mbalimbali - Picha zenye kuonesha mazao ya kilimo, dawa na utunzaji wa mazingira	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			maarifa na ujuzi wa asili wa jamii katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa na dini		- Filamu zenye kuonesha shughuli za kilimo, utunzaji wa mazingira - Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
	1.3 Kutumia maarifa na ujuzi wa asili wa jamii inayomzunguka kusimulia asili, urithi, na maadili ya jamii husika	(a) Kubaini asili za jamii zinazomzunguka (tamaduni, mavazi, chakula, ngoma, michezo na nyimbo)	**Igizo dhima:** Ongoza wanafunzi kuigiza tamaduni za jamii zinazomzunguka. **Utafiti mdogo**: Ongoza wanafunzi kuchunguza asili za jamii zao kupitia kwa walezi/wazazi na watu wengine **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi wabainishe asili za jamii zinazowazunguka (mf. tamaduni, mavazi, chakula, ngoma, michezo	Asili za jamii (tamaduni, mavazi, chakula, ngoma, michezo na nyimbo) zinazomzunguka zimebainishwa	- Michoro/picha yenye ngoma za asili na michezo ya jamii - Mavazi ya makabila ya Kitanzania - Picha zenye kuonesha vyakula vya jamii tofauti - Filamu zenye makala zinazohusu	55

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			na nyimbo za jamii katika makala za filamu walizozitazama		asili za jamii	
		(b) Kufafanua umuhimu wa maarifa, ujuzi wa asili na urithi wa kihistoria kwa maendeleo ya kiuchumi na kijamii	**Mtaalamu mwalikwa:** Alika mtaalamu kusimulia kuhusu umuhimu wa maarifa, ujuzi wa asili na urithi wa kihistoria unavyosaidia maendeleo ya kiuchumi na kijamii **Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kufafanua umuhimu wa maarifa, ujuzi wa asili na urithi wa kihistoria kwa maendeleo ya kiuchumi na kijamii	Umuhimu wa maarifa, ujuzi wa asili na urithi wa kihistoria kwa maendeleo ya kiuchumi na kijamii umefafanuliwa	- Picha/ video zenye kuonesha urithi wa Historia na ujuzi wa asili - Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
		(c) Kubaini mbinu za kutumia maarifa na ujuzi wa asili (katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa, dini)	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi kufanya uchunguzi ili kubaini mbinu za kutumia maarifa na ujuzi wa asili katika kuboresha ustawi wa jamii katika maeneo yanayowazunguka	Mbinu za kutumia maarifa na ujuzi wa asili (katika kilimo, utunzaji wa mazingira, dawa, dini) katika kuboresha	- Picha/picha mguso/ michoro yenye kuonesha shughuli za kilimo,	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		katika kuboresha ustawi wa jamii	**Changanyakete** : Wanafunzi katika vikundi wajadiliane kuhusu mbinu za kutumia maarifa na ujuzi katika kuboresha ustawi wa jamii kisha washirikishe vikundi vingine ili kuboresha	ustawi wa jamii zimebainishwa	utunzaji wa mazingira na dawa za asili - Video zenye makala zinazohusu utunzaji wa mazingira	
		(d) Kusimulia maarifa na ujuzi wa asili, asili za jamii na urithi wa kihistoria katika mazingira yake (mf. nyumbani, shuleni)	**Fikiri-Andika-Jozisha-Shirikisha** : Wanafunzi katika jozi wafikiri, waandike na kisha washirikishane namna ya kusimulia maarifa na ujuzi wa asili, asili za jamii na urithi wa kihistoria katika mazingira yao. **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuongoza wanafunzi kujadili namna ya kusimulia maarifa na ujuzi wa asili, asili za jamii na urithi wa kihistoria katika mazingira yao (mfano nyumbani na shuleni)	Anasimulia maarifa na ujuzi wa asili, asili za jamii na urithi wa kihistoria katika mazingira ya shule na nyumbani	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Picha za vitu vya asili - Filamu au michoro yenye maudhui yanayohusu maarifa na ujuzi wa asili, asili za jamii na urithi wa kihistoria	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(e) Kueleza thamani ya asili na urithi wa kihistoria katika jamii inayomzunguka	**Ziara za kimasomo**: Wanafunzi kutembelea maeneo yenye vitu vya asili na urithi wa kihistoria katika jamii inayomzunguka na kuwasilisha taarifa **Mgeni mwalikwa**: Alika mgeni kuelezea kuhusu thamani ya asili na urithi wa kihistoria katika jamii inayomzunguka **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuongoza wanafunzi kujadili na kueleza thamani ya asili na urithi wa kihistoria katika jamii inayomzunguka	Thamani ya asili na urithi wa kihistoria katika jamii imeelezwa	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Vitu vya asili na urithi wa kihistoria - Picha/picha mguso zenye kuonesha maeneo ya urithi wa kihistoria	
	1.4 Kutathmini ushirikiano baina ya jamii za Kitanzania katika kujenga uhusiano wa kijamii na kiuchumi	(a) Kueleza uhusiano wake na jamii inayomzunguka (nyumbani na shuleni)	**Uhalisishaji wa tukio:** Ongoza wanafunzi kwenye vikundi kuigiza uhusiano kati yao na baba, mama, dada, kaka, ndugu wa karibu na familia na watu wengine shuleni na nyumbani	Uhusiano wake na jamii inayomzunguka nyumbani na shuleni umeelezwa	- Picha/picha mguso/ michoro yenye kuonesha matendo ya kuhusiana	30

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Maswali na majibu: Tumia maswali kuongoza wanafunzi kueleza uhusiano wao na familia, ndugu wa karibu na familia na watu wengine shuleni na nyumbani		- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
		(b) Kubaini umuhimu wa uhusiano na ushirikiano wa familia na rafiki zake	**Kisamafunzo:** Wanafunzi wajadili visa mafunzo ili kubaini uhusiano na ushirikiano wa familia na rafiki **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuongoza wanafunzi kueleza umuhimu wa uhusiano na ushirikiano wa familia na rafiki zake	Umuhimu wa uhusiano na ushirikiano wa familia na rafiki zake umebainishwa	- Picha/picha mguso/ michoro yenye kuonesha matendo ya kuhusiana na ushirikiano - Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
		(c) Kueleza matendo ya kijamii na kiuchumi yanayojenga uhusiano na ushirikiano katika jamii	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi kufanya utafiti mdogo maeneo ya sokoni, shuleni au kwenye shughuli za uzalishaji mali wakichunguza matendo ya kijamii na kiuchumi yanayojenga uhusiano na ushirikiano katika jamii	Matendo ya kijamii na kiuchumi yanayojenga uhusiano na ushirikiano katika jamii yameelezwa	- Picha/picha mguso/ michoro yenye kuonesha shughuli za kijamii na kiuchumi	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Mtaalamu mwalikwa: Alika mgeni kuelezea kuhusu matendo ya kijamii na kiuchumi yanayojenga uhusiano na ushirikiano katika jamii		- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
2.0 Kumudu Historia ya Tanzania na Maadili kabla ya ukoloni	2.1 Kuelezea mifumo mbalimbali ya utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	(a) Kueleza mifumo ya uongozi katika ngazi ya familia, ukoo na shule	**Igizo dhima:** Wanafunzi waandae na kuonesha igizo kuhusu mifumo ya uongozi katika ngazi ya familia, ukoo na shule **Utafiti mdogo:** Wanafunzi wachunguze na kuandika kuhusu mifumo ya uongozi katika ngazi za familia, ukoo na shule **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi wajadili na kueleza mifumo ya utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii za Kitanzania katika ngazi ya familia, ukoo na shule katika filamu walizozitazama	Mifumo ya uongozi katika ngazi ya familia, ukoo na shule imeelezwa	- Chati yenye kuonesha mifumo ya uongozi katika ngazi ya familia, ukoo na shule - Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Makala zinazohusu mifumo ya utunzaji na ukuzaji wa maadili katika ngazi ya familia, ukoo na shule zilizoifadhiwa katika midia	30

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kueleza misingi ya ukuzaji na utunzaji wa maadili katika jamii inayomzunguka	**Changanyakete:** Wanafunzi katika vikundi wajadili misingi ya ukuzaji na utunzaji wa maadili shuleni na nyumbani na kisha washirikishe vikundi vingine **Mbinu za kutaja** *(snowball)*: Elekeza wanafunzi kila mmoja kueleza misingi ya ukuzaji na utunzaji wa maadili shuleni na nyumbani **Nyimbo:** Wanafunzi kuimba wimbo unaotaja misingi ya maadili shuleni na nyumbani	Misingi ya ukuzaji na utunzaji wa maadili katika jamii inayomzunguka shuleni na nyumbani imeelezwa	- Picha/picha mguso michoro yenye kuonesha misingi ya maadili - Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Nyimbo za misingi ya maadili	
		(c) Kueleza mchango wa uongozi wa ukoo katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii kabla ya ukoloni	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi wachunguze na kuadika taarifa kuhusu michango ya viongozi wa koo zao katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii kabla ya ukoloni	Michango ya uongozi wa ukoo katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii kabla ya ukoloni umeelezwa	- Chati yenye kuonesha mifumo ya uongozi katika ngazi ya familia na ukoo	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Mtaalamu mwalikwa: Alika mgeni kuelezea kuhusu mchango wa viongozi wa ukoo katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii kabla ya ukoloni		- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili	
		(d) Kubaini wajibu wa jamii katika ujenzi wa maadili ya familia	**Bunguabongo:** Ongoza wanafunzi kubunguabongo kuhusu wajibu wa jamii katika ujenzi wa maadili ya familia **Igizodhima:** Ongoza wanafunzi kuandaa na kuigiza matendo yanayohusu wajibu wa jamii katika ujenzi wa maadili ya familia **Maswali na majibu:** Tumia maswali kuongoza washiriki kujadili kuhusu wajibu wa jamii katika ujenzi wa maadili ya familia	Wajibu wa jamiii katika ujenzi wa maadili ya familia umebainishwa	- Matini ya Historia ya Tanzania na Maadili - Chati zenye kuonesha wajibu wa jamii katika ujenzi wa maadili	

Darasa la IV

Jedwali Na 3*: Maudhui ya Darasa IV*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
1.0 Kulinda Historia ya Tanzania, urithi na maadili ya Taifa	1.1 Kumudu maarifa ya jamii inayomzunguka	(a) Kutambua wajibu na haki zake katika jamii na Taifa	**Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kuchunguza na kuandika kuhusu haki na wajibu wao katika jamii na Taifa **Kisamafunzo:** Ongoza wanafunzi kujadili kisamafunzo ili kutambua haki na wajibu wao katika jamii na Taifa. **Majadiliano:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kutambua wajibu na haki zao wakati wa uwasilishaji **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi wajadili ili kutambua wajibu na haki za mtoto katika jamii na Taifa katika filamu walizozitazama	Mwanafunzi ametambua wajibu na haki zake katika jamii na Taifa	- Chatipindu na manila zenye kuonesha haki na wajibu wa mtoto na wanafunzi - Filamu zenye makala za haki na wajibu wa mtoto	10

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
2.0 Kumudu historia ya Tanzania na maadili kabla ya ukoloni	2.1 Kuelezea mifumo mbalimbali ya utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	(a) Kueleza mamlaka mbalimbali za kijadi kabla ya ukoloni (uchifu, usultani, utemi nk)	**Mtaalamu mwalikwa :** Alika mtaalamu kuelezea kuhusu mamlaka za jadi na kisha wezesha wanafunzi kujadili na kueleza kuhusu mamlaka za kijadi kama vile uchifu, usultani, utemi kabla ya ukoloni **Oneshombinu :** Wanafunzi waandae na kuigiza nafasi za viongozi wa jadi na majukumu yao kabla ya ukoloni	Mamlaka mbalimbali za kijadi kabla ya ukoloni (uchifu, usultani, utemi nk) zimeelezwa	- Matini zenye kuonesha matukio ya kihistoria - Picha na michoro inayohusu mamlaka za kijadi	56
		(b) Kueleza michango ya mamlaka mbalimbali za kijadi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili na maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni	**Bunguabongo** : Ongoza wanafunzi kubunguabongo kuhusu michango ya mamlaka za kijadi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili kabla ya ukoloni **Majadiliano**: Ongoza wanafunzi katika vikundi kujadili na kueleza michango ya mamlaka za kijadi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili na maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni	Michango ya mamlaka mbalimbali za kijadi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili na maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni imeelezwa	- Chati zanye michoro yenye kuonesha mamlaka mbalimbali za kijadi - Matini zenye taarifa za viongozi wa jadi na nafasi zao katika utunzaji na	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Matembezi ya galari : Wanafunzi kuchambua katika vikundi michango ya viongozi wa jadi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili na maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni kwa kushirikisha vikundi vingine na kuboresha kazi zao		ukuzaji wa maadili na maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni	
		(c) Kufafanua wajibu wake katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii	**Utafiti mdogo** : Wanafunzi kuchunguza na kufafanua wajibu wao katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kufafanua kuhusu wajibu wao katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii	Mwanafunzi amefafanua wajibu wake katika utunzaji na ukuzaji wa maadili ya jamii	- Matini au chati pindu zenye matendo ya wajibu wa mwanafunzi katika utunzaji na ukuzaji wa maadili	
	2.2 Kueleza maendeleo ya jamii za Kitanzania na maadili yake kabla ya ukoloni	(a) Kueleza dhana ya maendeleo ya jamii (maana, viashiria na umuhimu)	**Bunguabongo**: Ongoza wanafunzi kubunguabongo wakieleza dhana ya maendeleo ya jamii wakizingatia maana, viashiria na umuhimu	Dhana ya maendeleo ya jamii imeelezwa kwa kuzingatia maana, viashiria	- Matini zinazohusu maendeleo ya jamii	99

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Kutumia TEHAMA: Waongoze washiriki kujadili na kueleza dhana ya maendeleo ya jamii kutokana na makala za filamu walizozitazama	vya maendeleo ya jamii na umuhimu	- Filamu zenye makala kuhusu maendeleo na maadili ya jamii za Kitanzania kabla ya ukoloni	
		(b) Kueleza shughuli za maendeleo ya jamii na uchumi (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi, uvuvi na makazi) na maadili yake kabla ya ukoloni	**Ziara ya kimasomo:** Elekeza wanafunzi kutembelea maeneo yenye shughuli za maendeleo ya jamii na uchumi zilizofanyika kabla ya ukoloni na kuwasilisha taarifa fupi **Mtaalamu mwalikwa** : Alika mtaalamu kusimulia kuhusu shughuli za maendeleo ya jamii na uchumi na maadili ya jamii kabla ya ukoloni **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza kuhusu maendeleo ya jamii na uchumi (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi, uvuvi na makazi) na maadili yake kabla ya ukoloni	Shughuli za maendeleo ya jamii na uchumi (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi, uvuvi na makazi) na maadili yake kabla ya ukoloni zimeelezwa	- Picha zenye kuonesha shughuli za uchumi mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi, uvuvi na makazi - Filamu zenye makala zinazohusu shughuli za uchumi mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi, uvuvi na makazi	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kubaini michango ya shughuli za uchumi kabla ya ukoloni katika maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi)	**Fikiri-Andika-Jozisha-Shirikisha** : Ongoza wanafunzi kufikiri, kuandika na kuwasilisha michango ya shughuli za uchumi zilizopo katika maeneo yao katika maendeleo ya jamii **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi kujadili ili kubaini mchango wa uchumi katika maendeleo ya jamii kabla ya ukoloni kwa kutumia makala za filamu	Michango ya shughuli za uchumi kabla ya ukoloni katika maendeleo ya jamii (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi) imebainishwa	- Picha au chati pindu zenye makala kuhusu shughuli za uchumi kabla ya ukoloni - Filamu yenye makala kuhusu shughuli za uchumi kabla ya ukoloni	
		(d) Kubaini ushirikiano na uhusiano wa kiuchumi na kijamii baina ya jamii kabla ya ukoloni	**Mgeni mtaalamu** : Alika Mgeni ili kusimulia kuhusu ushirikiano na uhusiano wa kiuchumi na kijamii baina ya jamii kabla ya ukoloni **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi wajadili makala za filamu ili kubaini ushirikiano na uhusiano wa kiuchumi na kijamii baina ya jamii kabla ya ukoloni	Ushirikiano na uhusiano wa kiuchumi na kijamii baina ya jamii kabla ya ukoloni umebainishwa	- Makala za filamu yenye maudhui kuhusu ushirikiano na uhusiano wa kiuchumi na kijamii baina ya jamii kabla ya ukoloni	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(e) Kubaini mchango wa maendeleo ya sayansi na teknolojia ya asili katika kuendeleza shughuli za uchumi na maadili kabla ya ukoloni (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi)	**Ziara mafunzo**: Ongoza wanafunzi kutembelea sehemu za kihistoria katika maeneo yao kuchunguza na kuandika kuhusu teknologia zilizotumika kabla ya ukoloni. **Kutumia TEHAMA:** Waongoze wanafunzi kujadili makala za filamu ili kubaini maendeleo ya sayansi na teknolojia ya asili katika kuendeleza shughuli za uchumi kabla ya ukoloni (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi) na maadili	Mwanafunzi amebaini mchango wa maendeleo ya sayansi na teknolojia ya asili katika kuendeleza shughuli za uchumi na maadili kabla ya ukoloni (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi)	- Picha au chatipindu zenye kuonesha maendeleo ya sayansi na teknolojia katika kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi - Makala za filamu kuhusu maendeleo ya sayansi na teknolojia ya asili	
		(f) Kubaini wajibu wa jamii katika kuendeleza shughuli za uchumi na maadili yake kwa sasa (mfano	**Igizo dhima** : Ongoza wanafunzi kuandaa na kuonesha igizo kuhusu wajibu wa jamii katika kuendeleza shughuli za uchumi na maadili yake **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kubaini	Mwanafunzi amebaini wajibu wa jamii katika kuendeleza shughuli za uchumi (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi) na maadili yake kwa sasa	- Picha / filamu zenye kuonesha shughuli za uchumi (mfano kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi)	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		kilimo, ufugaji, uhunzi, ususi, ufinyanzi na uvuvi)	wajibu wa jamii katika kuendeleza shughuli za uchumi na maadili yake			
3.0 Kumudu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966	3.1 Kutumia Alama za Taifa kama utambulisho wa Tanzania	(a) Kueleza matumizi ya Alama za Taifa	**Ziara za mafunzo** : Ongoza wanafunzi kutembelea ofisi yoyote ya umma na kuchunguza matumizi ya Alama za Taifa na kuwasilisha taarifa **Maswali na Majibu** : Tumia maswali kuongoza wanafunzi kujadii na kueleza matumizi ya Alama za Taifa.	Matumizi ya Alama za Taifa yameelezwa	- Picha/picha mguso au michoro yenye kuonesha Alama za Taifa	10
		(b) Kuthamini Alama za Taifa katika kutambulisha Tanzania Kitaifa na Kimataifa	**Igizo dhima:** Ongoza wanafunzi kuigiza matendo ya kuthamini Alama za Taifa **Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha majadiliano ya namna ya kuthamini Alama za Taifa katika kutambulisha Tanzania Kitaifa na Kimataifa	Mwanafunzi ana thamini Alama za Taifa katika kutambulisha Tanzania Kitaifa na Kimataifa	- Picha/picha mguso au michoro yenye kuonesha Alama za Taifa	

Darasa la V

Jedwali Na 4*: Maudhui ya Darasa la V*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
1.0 Kumudu Historia ya Tanzania na Maadili wakati wa ukoloni 1890-1960	1.1 Kuelezea historia ya Tanzania na urithi wakati wa ukoloni	(a) Kueleza dhana ya ukoloni.	**Banguabongo** : Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakieleza dhana ya ukoloni kwa kuzingatia maana na chimbuko lake **Kisamafunzo** : Wanafunzi kujadili kisa mafunzo ili kueleza dhana ya ukoloni kwa kuzingatia maana na chimbuko lake **Fikiri-andika-jozisha-shirikisha** : Wezesha wanafunzi kufikiri, kuandika na kushirikishana dhana ya ukoloni kwa kuzingatia maana na chimbuko lake	Dhana ya ukoloni imeelezwa	- Matini yenye kuonesha matukio ya kihistoria wakati wa ukoloni - Picha zenye kuonesha matukio ya kikoloni.	73
		(b) Kufafanua mifumo ya kiutawala na kijamii wakati wa ukoloni (mfano mahakama, ulinzi, uongozi, afya na elimu)	**Fikiri-andika-jozisha-shirikisha** : Wezesha wanafunzi kufikiri-andika-jozisha-shirikisha kuhusu mifumo ya kiutawala (mfano mahakama, ulinzi, uongozi) na kijamii (afya, elimu na miundo mbinu) iliyopo	Mifumo ya kiutawala na kijamii wakati wa ukoloni, imefafanuliwa	- Nakala za visa mafunzo kuhusu ukoloni - Chati na machapisho kuhusu ukoloni	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Kutumia TEHAMA: Wanafunzi wajadili makala za filamu ili kufafanua mifumo ya kiutawala (mfano mahakama, ulinzi na uongozi) na jamii (mfano afya, elimu na miundombinu) wakati wa ukoloni		- Filamu zenye makala kuhusu mifumo ya kiutawala na jamii wakati wa ukoloni	
		(c) Kufafanua athari za mifumo ya kikoloni katika maadili na urithi wa Kitanzania	**Maswali na majibu**: Tumia maswali kuongoza wanafunzi kujadili na kufafanua athari za mifumo ya kikoloni katika maadili na urithi wa Kitanzania **Majadiliano**: Ongoza wanafunzi katika vikundi kujadili na kufafanua athari za mifumo ya kikoloni katika maadili na urithi wa Kitanzania	Athari za mifumo ya kikoloni katika maadili na urithi wa Kitanzania zimefafanuliwa	- Chati/ kisamafunzo machapisho kuhusu ukoloni - Filamu zenye makala kuhusu mifumo ya ukoloni	
		(d) Kutathmini athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi katika jamii	**Bunguabongo**: Ongoza wanafunzi kubangua bongo kuhusu athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi katika jamii	Mwanafunzi ametathimini athari za ukoloni katika mifumo ya	- Nakala za visa mafunzo kuhusu athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Maswali na majibu : Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili ili kutathimini athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi katika jamii **Utafiti mdogo** : Ongoza wanafunzi kufanya utafiti mdogo katika maeneo yao wakitathimini athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi katika jamii	mamlaka za kijadi katika jamii	- Machapisho kuhusu athari za ukoloni katika mifumo ya mamlaka za kijadi katika jamii	
	1.2 Kulinganisha mabadiliko na mwendelezo wa maadili kabla na wakati wa ukoloni.	(a) Kufafanua mabadiliko na mwendelezo wa maadili ya Kitanzania kabla na wakati wa ukoloni	**Bunguabongo** : Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakifafanua mabadiliko na mwendelezo wa maadili ya Kitanzania wakati wa ukoloni **Majadiliano** : Wezesha wanafunzi kujadili ili kufafanua mabadiliko na mwendelezo wa maadili ya Kitanzania kabla na wakati wa ukoloni	Mabadiliko na mwendelezo wa maadili ya Kitanzania kabla na wakati wa ukoloni yamefafanuliwa	- Picha/picha mguso/ michoro yenye kuonesha vitendo vya maadili - Matini yenye kuonesha matukio ya maadili ya Tanzania kabla na wakati wa ukoloni	32

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kutathmini nafasi ya ukoloni katika kuleta mabadiliko na mwendelezo wa maadili	**Kisamafunzo** : Ongoza wanafunzi kujadili kisamafunzo ili kutathimini nafasi ya ukoloni katika kuleta mabadiliko na mwendelezo wa maadili **Majadaliano** : Wezesha wanafunzi kujadii na kutathimini nafasi ya ukoloni katika kuleta mabadiliko na mwendelezo wa maadili **Kutumia TEHAMA:** Wanafunzi wajadili makala za filamu na kutathmini nafasi ya ukoloni katika kuleta mabadiliko na mwendelezo wa maadili	Mwanafunzi ametathimini nafasi ya ukoloni katika kuleta mabadiliko na mwendelezo wa maadili	- Picha/michoro yenye kuonesha vitendo vya maadili katika nyakati tofauti - Matini ya Historia ya Tanzania kipindi cha ukoloni.	
	1.3 Kuelezea jitahada za kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni yaliyoletwa wakati wa ukoloni.	(a) Kubaini jitihada zilizotumika kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni	**Bunguabongo** : Ongoza wanafunzi kubunguabongo wakieleza jitihada zilizotumika kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni **Majadiliano** : Wezesha wanafunzi kujadili na kueleza jitihada zilizotumika kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni	Mwanafunzi anabaini jitihada zilizotumika kulinda maadili ya Kitanzania dhidi ya maadili ya kigeni	- Picha/picha mguso au michoro yenye kuonesha vitendo vya maadili - Matini ya Historia ya Tanzania	20

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
2.0 Kumudu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966	2.1 Kuelezea mchango wa Tunu na Alama za Taifa katika kujenga umoja wa kitaifa na uzalendo.	(a) Kufafanua historia ya Tunu za Taifa (utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji na lugha ya Taifa) nchini	**Banguabongo** : Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakifafanua historia ya Tunu za Taifa **Utafiti mdogo** : Elekeza wanafunzi kufanya utafiti mdogo kuhusu historia ya Tunu za Taifa (mfano utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji na lugha ya Taifa nchini) na kuwasilisha taarifa **Majadiliano** : Wezesha wanafunzi kujadili na kufafanua historia ya Tunu za Taifa	Historia ya Tunu za Taifa (utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji na lugha ya Taifa) nchini imefafanuliwa	- Chati au matini kuhusu historia ya Tunu za Taifa - Picha picha/ picha mguso au michoro yenye kuonesha matendo ya utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji	50
		(b) Kueleza umuhimu wa kuenzi Tunu za Taifa	**Kisamafunzo** : Tumia kisamafunzo kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza umuhimu wa kuenzi Tunu za Taifa **Fikiri-andika-jozisha-shirikisha** : Ongoza wanafunzi katika jozi kufikiri-kuandika na kushirikishana umuhimu wa kuenzi Tunu za Taifa **Majadiliano** : Ongoza majadiliano kuwezesha wanafunzi kueleza umuhimu wa kuenzi Tunu za Taifa	Umuhimu wa kuenzi Tunu za Taifa umeelezwa	- Chati au matini zenye historia ya Tunu za Taifa - Picha picha/ picha mguso au michoro yenye matendo ya utu, uzalendo, uadilifu, umoja, uwazi, uwajibikaji	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kueleza matendo ya kushiriki kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa, umoja wa Kitaifa na uzalendo	**Bunguabongo** : Ongoza wanafunzi kubanguabongo kuhusu matendo yanayoashiria kuheshimu kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa, umoja wa Kitaifa na uzalendo **Matembezi ya Galari** : Waongoze wanafunzi kusoma chati/picha zenye matendo ya kuheshimu kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa **Igizo dhima** : Ongoza wanafunzi kuandaa na kuonesha igizo kuhusu matendo ya kushiriki kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa, umoja wa Kitaifa na uzalendo	Mwanafunzi ameeleza matendo ya kushiriki kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa, umoja wa Kitaifa na uzalendo	- Picha picha/ picha mguso au michoro yenye matendo ya kuheshimu kutetea, kulinda na kudumisha Tunu, Alama za Taifa - Matini yanayohusu Tunu, Alama za Taifa, umoja wa Kitaifa na uzalendo.	

Darasa la VI

Jedwali Na 5*: Maudhui ya Darasa la VI*

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
1.0 Kumudu Historia ya Ujenzi wa Taifa na Maadili katika Kipindi cha 1961-1966	1.1 Kumudu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966	(a) Kueleza historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966 (kiuchumi, kisiasa na kijamii)	**Bunguabongo** : Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakieleza historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966 **Changanyakete** : Wanafunzi wajadili katika vikundi wakifafanua historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966 na kisha kushirikisha vikundi vya jirani **Maswali na majibu** : Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966	Historia ya ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru katika kipindi cha 1961-1966 kiuchumi, kisiasa na kijamii	- Matini na picha picha/ picha mguso zenye kuonesha matukio ya kihistoria kuhusu ujenzi wa Taifa na maadili kipindi cha 1961-1966 - Matini, picha picha/picha mguso au michoro yenye kuonesha maendeleo/ shughuli za kiuchumi, kisiasa na kijamii katika kipindi cha 1961-1966	34

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kubaini mafanikio yaliyofikiwa katika historia ya ujenzi wa Taifa na maadili	**Fikiri-andika-jozisha-shirikisha:** Waongoze wanafunzi katika jozi kufikiri, kuandika na kisha kushirikishana mafanikio yaliyofikiwa katika historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966 **Kutumia TEHAMA:** Wezesha wanafunzi ukitumia filamu kubaini mafanikio yaliyofikiwa katika historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966	Mwanafunzi anabaini mafanikio yaliyofikiwa katika historia ya ujenzi wa Taifa na maadili	- Makala za filamu zinazohusu mafanikio katika historia ya ujenzi wa Taifa na maadili kipindi cha 1961-1966 - Matini, picha/picha mguso au michoro yenye kuonesha maendeleo/ shughuli za kiuchumi, kisiasa na kijamii katika kipindi cha 1961-1966	
		(c) Kuelezea changamoto zilizojitokeza wakati wa ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru	**Maswali na Majibu:** Tumia maswali kuongoza wanafunzi kuelezea changamoto zilizojitokeza wakati wa ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966	Changamoto zilizojitokeza wakati wa ujenzi wa Taifa na maadili baada ya uhuru zimeelezwa	- Makala za filamu, picha/ picha mguso zinazohusu historia ya ujenzi wa Taifa na maadili katika	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Majadiliano : Ongoza majadiliano kuwezesha wanafunzi kuelezea changamoto zilizojitokeza wakati wa ujenzi wa Taifa na maadili katika kipindi cha 1961-1966		kipindi cha 1961-1966	
2.0 Kutathmini ujenzi wa Taifa na Maadili wakati wa Azimio la Arusha 1967-1985	2.1 Kuelezea Misingi na Maadili ya Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea	(a) Kueleza dhana ya Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea (lengo na umuhimu)	**Bunguabongo:** Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakieleza dhana, lengo na umuhimu wa Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea **Changanyakete:** Wezesha wanafunzi kujadili katika vikundi dhana, lengo na umuhimu wa Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea na kisha kushirikisha kundi la jirani kazi zao	Dhana ya Azimio la Arusha na Siasa ya Ujamaa na Kujitegemea imeelezwa kwa kuzingatia lengo na umuhimu wake	- Matini yenye taarifa za Azimio la Arusha - Picha//picha mguso au michoro yenye kuonesha matukio ya Azimio la Arusha	42
		(b) Kufafanua misingi ya Azimio la Arusha (Ujamaa na Kujitegemea) katika	**Kisamafunzo:** Tumia kisamafunzo kuwezesha wanafunzi kufafanua misingi ya Azimio la Arusha katika harakati za ujenzi wa Taifa huru na maadili nchini	Misingi ya Azimio la Arusha katika harakati za ujenzi wa Taifa huru na maadili nchini imefafanuliwa	- Matini yenye taarifa za Azimio la Arusha	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		harakati za ujenzi wa Taifa huru na maadili nchini (ushirikiano, haki na usawa, heshima, utu, uwajibikaji, miiko ya uongozi, umoja wa Kitaifa na uzalendo n.k)	**Majadiliano:** Ongoza wanafunzi kujadili na kufafafanua misingi ya Azimio la Arusha (Ujamaa na Kujitegemea) katika harakati za ujenzi wa Taifa huru na maadili **Kutumia TEHAMA:** Tumia picha au maudhui yaliyoifadhiwa katika midia kuwezesha wanafunzi kufafanua misingi ya Azimio la Arusha katika harakati za ujenzi wa Taifa huru na maadili nchini		- Picha//picha mguso au michoro yenye kuonesha matukio ya Azimio la Arusha - Filamu za hotuba zinazohusu matukio ya Azimio la Arusha	
		(a) Kueleza mchango wa Azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa	**Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza mchango wa azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa **Changanyakete:** Ongoza wanafunzi katika vikundi kujadili mchango wa Azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa na kisha kushirikisha vikundi vya jirani	Mchango wa Azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa umeelezwa	- Matini yanayohusu matukio ya kihistoria, - Visa mafunzo kuhusu rushwa - Hotuba zinazohusu Azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
			Kisa mafunzo: Tumia kisamafunzo kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza mchango wa Azimio la Arusha katika harakati za mapambano dhidi ya rushwa			
		(b) Kutathmini harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985	**Utafiti mdogo:** Wanafunzi wachunguze na kutathimini harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985 **Changanyakete:** Wanafunzi kujadili wakitathimini harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985 kwa kushirikisha vikundi vya jirani	Mwanafunzi ametathimini harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985	- Matini yenye taarifa za harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985 - Hotuba zenye taarifa za harakati za ujenzi wa Taifa na maadili wakati wa kipindi cha 1967-1985	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
	2.2 Kuelezea mchango wa Tanzania katika mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	(a) Kueleza mchango wa Tanzania katika ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji (lengo na umuhimu wake kwa Tanzania)	**Mgeni mtaalamu:** Alika mgeni kusimulia mchango wa Tanzania katika ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji **Kisa mafunzo:** Tumia kisamafunzo kuwezesha wanafunzi kueleza mchango wa Tanzania katika ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	Mchango wa Tanzania katika ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji umeelezwa lwa kuzingatia lengo na umuhimu wake kwa Tanzania	- Visa mafunzo kuhusu mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji Afrika - Hotuba au matini zinazohusu mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji Afrika	23
		(b) Kubaini mchango wa Tanzania katika mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	**Majadiliano:** Ongoza wanafunzi kujadili ili kubaini mchango wa Tanzania katika mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji **Msawali na Majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kubaini mchango wa Tanzania katika ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	Mwanafunzi anabaini mchango wa Tanzania katika mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	- Hotuba zinazohusu mapambano dhidi ya ukoloni na ukandamizaji Afrika - Matini yenye taarifa za harakati za ukombozi wa Afrika dhidi ya ukoloni na ukandamizaji	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
3.0 Kutathmini Historia ya Tanzania na Maadili wakati wa Uliberali 1986 hadi sasa	3.1 Kufafanua dhana ya uliberali kwa kuhusianisha na maadili ya Kitanzania	(a) Kuelezea dhana ya uliberali (maana na sifa)	**Changanyakete:** Wezesha wanafunzi kujadili katika vikundi dhana ya uliberali kwa kuzingatia maana na sifa za uliberali wakishirikisha vikundi vya jirani **BanguaBongo:** Ongoza wanafunzi kubanguabongo wakieleza maana, chimbuko, sifa na sababu za uliberali	Dhana ya uliberali imeelezwa kwa kuzingatia maana na sifa	- Matini zenye taarifa za uliberali	38
		(b) Kubaini athari za uliberali katika maadili na ujenzi wa Taifa	**Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kuchunguza athari za uliberali katika maadili na ujenzi wa Taifa **Kutumia TEHAMA:** Tumia makala za filamu zinayohusu uliberali na maadili kuwezesha wanafunzi kujadili athari za uliberali katika maadili na ujenzi wa Taifa **Mdahalo:** Ongoza mdahalo kuhusu athari za utandawazi katika maadili	Athari za uliberali katika maadili na ujenzi wa Taifa zimebainishwa	- Matini zenye taarifa za uliberali - Filamu zenye makala zinazohusu uliberali na maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kutathmini mikakati ya kukabiliana na changamoto za kimaadili katika ujenzi wa Taifa katika nyakati za uliberali na wakati uliopo	**Igizodhima:** Waongoze wanafunzi kuandaa na kuonesha igizo kuhusu changamoto za kimaadili na mikakati ya kukabiliana nazo **Mdahalo:** Wanafunzi wajadili katika mdahalo wakitathimini mikakati ya kukabiliana na changamoto za kimaadili katika ujenzi wa Taifa katika nyakati za uliberali na wakati uliopo	Mwanafunzi anatathimini mikakati ya kukabiliana na changamoto za kimaadili katika ujenzi wa Taifa katika nyakati za uliberali na wakati uliopo	- Matini zenye makala zinazohusu athari za uliberali katika ujenzi wa Taifa na maadili - Filamu zenye makala zinazohusu athari za uliberali katika ujenzi wa Taifa na maadili	
	3.2 Kutumia maarifa na ujuzi wa historia ya Tanzania na maadili kufanya uamuzi sahihi katika nyakati za uliberali	(a) Kubaini uwepo wa mkinzano wa maadili nyakati za uliberali	**Mtaalamu mwalikwa:** Alika mtaalamu kuongea kuhusu uwepo wa mkinzano wa maadili nyakati za uliberali **Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kufanya utafiti mdogo kuhusu athari za utandawazi katika maadili nchini **Mdahalo:** Ongoza wanafunzi kujadili katika mdahalo kuhusu uwepo wa mkinzano wa maadili nyakati za uliberali	Mwanafunzi amebaini uwepo wa mkinzano wa maadili nyakati za uliberali	- Matini zenye taarifa zinazohusu athari za utandawazi katika maadili - Filamu zenye makala zinazohusu mkinzano wa maadili nyakati za uliberali	38

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(b) Kueleza athari za uliberali kwa Taifa katika kufanya uamuzi sahihi	**Mdahalo:** Ongoza mdahalo kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza athari za uliberali kwa Taifa na katika kufanya uamuzi sahihi **Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza athari za uliberali kwa Taifa katika kufanya uamuzi sahihi	Athari za uliberali kwa Taifa katika kufanya maamuzi sahihi zimeelezwa	- Matini zenye maudhui yanayohusu uliberali, ujenzi wa Taifa na maadili - Filamu zenye makala zinazohusu uliberali, ujenzi wa Taifa na maadili	
		(c) Kubaini mbinu zinazotumika kukabili mkinzano wa maadili katika ujenzi wa Taifa	**Ziara mafunzo:** Ongoza wanafunzi kutembelea ofisi za ustawi wa jamii/ serikali za mitaa ili kubaini mbinu mbalimbali zinazotumika kulinda maadili na katika ujenzi wa Taifa **Mdahalo:** Ongoza mdahalo kuwezesha wanafunzi kujadili mbinu zinazotumika kukabili mkinzano wa maadili katika ujenzi wa Taifa	Mbinu zinazotumika kukabili mkinzano wa maadili katika ujenzi wa Taifa zimebainishwa	- Matini zenye maudhui yanayohusu uliberali, ujenzi wa Taifa na maadili - Filamu zenye makala zinazohusu uliberali, ujenzi wa Taifa na maadili	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
4.0 Kumudu Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	4.1 Kufafanua dhana ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	(a) Kueleza dhana ya Katiba (maana, aina, umuhimu na upatikanaji wake)	**Mtaalamu mwalikwa:** Alika mtaalamu kuongea kuhusu dhana ya Katiba **Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kufanya utafiti mdogo kuhusu dhana ya Katiba **Mdahalo:** Ongoza wanafunzi kujadili katika mdahalo kuhusu dhana ya Katiba	Dhana ya Katiba kwa kuzingatia maana, aina, umuhimu na upatikanaji wake imeelezwa	- Matini zenye taarifa kuhusu dhana ya Katiba	38
		(b) Kuelezea historia ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	**Mtaalamu mwalikwa:** Alika mtaalamu kuongea kuhusu historia ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania **Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kujadili na kueleza historia ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	Historia ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imeelezwa	- Matini zenye taarifa kuhusu Katiba - Matini zenye taarifa kuhusu Historia ya Katiba - Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
	4.2 Kuelezea utekelezaji wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika jamii	(a) Kufafanua kazi za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	**Maswali na majibu:** Tumia maswali na majibu kuwezesha wanafunzi kufafanua kazi za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania **Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kufanya utafiti mdogo kuhusu kazi za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania **Mdahalo:** Ongoza wanafunzi kujadili katika mdahalo kuhusu kazi za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	Kazi za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania zimeelezwa	- Matini zenye taarifa kuhusu kazi za Katiba - Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	
		(b) Kubaini mihimili ya dola (Serikali, Bunge na Mahakama) inavyotekeleza Katiba ya JMT	**Maswali na majibu:** Tumia maswali kuwezesha wanafunzi kubaini mihimili ya dola **Ziara mafunzo:** Ongoza wanafunzi kutembelea mahakama na bunge ili kubaini jinsi mihimili hiyo inavyotekeleza Katiba	Mihimili ya dola imebainishwa	- Matini zenye taarifa kuhusu mihimili ya dola	

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi	Shughuli za ujifunzaji	Mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zinazopendekezwa	Vigezo vya upimaji	Zana za ufundishaji na ujifunzaji zinazo-pendekezwa	Idadi ya vipindi
		(c) Kubainisha rasilimali mbalimbali za Taifa (ardhi, madini,maji, nishati, rasilimali za majini, wanyamapori, misitu nk) zinazolindwa na Katiba ya JMT	**Maswali na majibu:** Tumia maswali na majibu kuwezesha wanafunzi kubainisha rasilimali mbalimbali za Taifa **Utafiti mdogo:** Ongoza wanafunzi kufanya utafiti mdogo kuhusu rasilimali mbalimbali za Taifa	Rasilimali mbalimbali za Taifa zimebainishwa	- Matini zenye taarifa kuhusu rasilimali mbalimbali za Taifa	

Bibliografia

Baraza la Kiswahili la Taifa. (2017). *Kamusi ya Kiswahili, Toleo la Pili.* Longhorn Publishers (T) Ltd.

Brennan, J. (2012). *Taifa: Making Nation and Race in Urban Tanzania.* Ohio University Press.

Iliffe, J. (1979). *A Modern History of Tanganyika.* Cambridge University Press.

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. (2022). *Muungano wa Tanganyika na Zanzibar: Chimbuko, Misingi na Maendeleo*. Mkuki na Nyota Publishers Ltd.

Kimambo I., Maddox, G. & Nyanto, S. (2017). *A New History of Tanzania.* Mkuki na Nyota Publishers Ltd.

Mauritius Institute of Education. (2015). *National Curriculum Framework*. Mauritius Institute of Education.

Mkapa, B. W. (2019). *My Life, My Purpose: A Tanzanian President Remembers.* Mkuki na Nyota Publishers Ltd.

Ndagala D.K. (2018). *Utamaduni na Maendeleo Nchini Tanzania.* Matai Ltd.

Nyerere, J. (1967). *Freedom and Unity: A Selection from Writings and Speeches, 1952-1965.* Oxford University Press.

Nyerere, J. (1973). *Freedom and Socialism: A Selection from Writings and Speeches, 1965-1967.* Oxford University Press.

Shivji, I., Yahya- Othman, S. & Kamata, N. (2020). *Development as Rebellion: A Biography of Julius Nyerere, Vol. 1-3*. Mkuki na Nyota Publishers Ltd.

Taasisi ya Elimu Tanzania. (2019). *Muhtasari wa Somo la Maarifa ya Jamii Elimu ya Msingi Darasa la III-VII.* Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia.

Taasisi ya Elimu Tanzania. (2019). *Muhtasari wa Somo la Uraia na Maadili Elimu ya Msingi Darasa la III-VII.* Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia.

TAKUKURU & Chama cha Skauti Tanzania. (2019). *Mwongozo wa Mafunzo kwa Wawezeshaji Kufundisha Vijana wa Skauti Kuhusu Kuzuia na Kupambana na Rushwa.* Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa Tanzania.

TAKUKURU & Chama cha Skauti Tanzania. (2020). *Mwongozo wa Mafunzo kwa Wananchi, Viongozi na Watendaji wa Serikali za Mitaa Kuhusu Mapambano dhidi ya Rushwa.* Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa Tanzania.

Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo. (2022). *Mwongozo wa Maadili na Utamaduni wa Mtanzania.* Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo.